

ERDEI-WELLNESS LEHETŐSÉGEK A DEBRECENI ERDŐSPUSZTÁKON

Juhász Lajos

NYÍREDŐ Zrt. Debreceni Erdészet

Az ember mindig is része volt a természetnek. Az urbanizációs hatások kialakulásával egyidőben jött létre a természet iránti visszavágyakozási igény is. Az ember nem tudta függetleníteni magát a természettől, mindig is benne élt, s ez a benne élnivágyás jelenik meg az általunk kezelt erdők jóléti igénybevételénél is. Ma már nem legyőzni akarja az ember a természetet, hanem megérteni, megismerni, erőforrásait tudatosan szeretné felhasználni. A génjeinkben hordozott természetben élni vágyakozás minden időben kisebb-nagyobb hullámzással, de állandó megtapasztalási igénnyel fog jelentkezni lakóhelyeink környezetében, az ott található erdeinkben. Ez az emberiséggel egyidős igény napjainkban komoly inspiráló erőt jelent erdeink ezirányú kezelésében, látogatók fogadására történő felkészítésében. Saját környezetében egyetlen egy erdőkezelő sem lehet a jövőben sikeres akár állami, akár magántulajdonú erdőterülettel rendelkezik, amennyiben az erdő közjóléti szerepét figyelmen kívül hagyja.

A jóléti misszió, amit az erdészek végrehajtanak, nagyon kevés befektetéssel nagy hozzáadott értékkel jelenhet meg a mindennapok életminőség javításában. Nagy felelősség ugyanakkor, hiszen ez a küldetés a felnövő generáció környezettudatosságának kialakításában, környezettudatos nevelésében fontos szerepet tölt be. Sajnálatos azonban, hogy ezen erőfeszítések társadalmi elismerése igen csekély.

Debrecen Megyei Jogú Város körüli erdők közjóléti fejlesztései már az 1970-es évek közepétől elindultak. A város lakói a mai napig is rendkívül igényes erdőkultúrával rendelkeznek, így komoly nyomás nehezedik a várostól keletre elhelyezkedő erdőterületeket fenntartó és kezelő NYÍREDŐ ZRT jóléti munkáira.

A fejlesztéseknél a terület kijelölésénél döntő szempont volt, hogy Debrecen egyik szimbólumát jelentő Nagyerdőt tehermentesíteni kell.

A Nagyerdő teljes 1000 ha-os területének védetté nyilvánításával a további közjóléti fejlesztés értelmét veszítette, így a Debreceni Erdőpuszták kerültek a figyelem középpontjába. Komoly társadalmi összefogás állt a fejlesztések mögött. A Nyíredő Zrt jogelődje a Felsőtiszai-Erdő és Fafeldogozó Gazdaság, a Honvédség, a Vízügyi Igazgatóság a várossal elszánt és sikeres alkotó közösséget hozott létre. Az Erdészeti Hivatal, az Erdőfelügyelet megfelelő keretet s nem utolsó sorban jelentős támogatást nyújtott a

tervasztalra került elképzéseknek. A fejlesztési ötleteket a Zöldövezeti Tervezőiroda foglalta keretbe, hangolta össze, töltötte meg műszaki tartalommal.

Az együttműködő szervezetekben kérlelhetetlen és a közjólét iránt maximálisan elkötelezett erdészek, vízügyesek, katonák, civilek tették önzetlenül a dolgukat. Munkájukért ezúttal is köszönetünket fejezzük ki.

A DEBRECENI PARKERDŐK KIALAKÍTÁSÁNAK, FEJLESZTÉSÉNEK FONTOSABB SZEMPONTJAI:

- Minden évszakban nyújtson lehetőséget a kirándulók számára.
- Többfafajú, elegendes erdők legyenek döntően a fejlesztendő területeken.
- Vízfelületek, tavak színesítsék az egyes pihenő központokat.
- Az egyes pihenőerdőknek, központoknak legyen meg a fő profilja az általános jóléti lehetőségeken túl.
- Családközpontú kialakítások uralják a tervezést.
- Generációkat ne zárjanak ki a fejlesztések.
- Az oktatás, nevelés, ismeretszerzés lehetőségét biztosítsa.
- Ötvözze az aktív és passzív fejlesztési elemeket.
- Sportolásra alkalmas kialakítások, beruházások létesüljenek. A tömegsport lehetőségei egyértelműen, a profi sport lehetőleg kapjon új bázis területeket. Van helye teljesen új sportágak meghonosításának. (Vízi sportok)
- Néhány órás időtartamtól egészen egy hétvégét is lekötő programot is nyújtson.
- Több közlekedési eszközzel is megközelíthető legyen.
- Alapvető emberi szükségletek lehetőségét, igénybevételét ki kell alakítani.
- Kultúrtörténeti emlékhelyek kerüljenek bemutatásra.
- Kímélendő területektől vonja el a kirándulók tömegét.
- Nyíljon lehetőség a természeti értékek bemutatására.
- Védett, felügyelhető területre történjenek a fejlesztések.

DEBRECEN VÁROS ERDŐSPUSZTAI KIRÁNDULÓÖVEZETÉNEK BEMUTATÁSA:

A város kiránduló helyei háromszintű kialakítást nyertek a három évtized alatt, nevezetesen:

Bármely erdei környezet

Pihenőerdő

Pihenőközpont

Mint minden erdő, így a debreceni erdőspusztai erdők utjai, nyiladéakai már a legegyszerűbb jóléti lehetőségeket adják az igazi bakancsos kirándulók számára (séta, futás, megfigyelés stb.). A pihenőerdők már egy szerényebb, de közjóléti célzatú statikus fejlesztésekkel már berendezett kijelölt erdei lehatárolás. A jól berendezett, többlétszolgáltatásokat nyújtó, a természetes erdei környezetet már megváltoztató, a hagyományos közjóléti eszközöktől magasabb fokú berendezésekkel kialakított erdei környezet a pihenőközpont. A Debreceni erdők jóléti fejlesztésében mind a három kiépítettségi szintre találunk kialakításokat. A Pihenőhelyek és Központok egy összekötő panoráma úttal kölcsönösen felkereshetőkké váltak. Az egyes kirándulóhelyek megközelítésének kialakításában a tervezők gondoltak a kerékpárosokra, a lovasokra, az autósokra. A keskeny nyomtávú vasút szerelmesei is nosztalgikus utazást tehetnek a Zsuzsi Erdei Vasúttal.

A táj természetes vízfolyásokban igen szegény, így a mesterséges tavak kialakításával különösen vonzóvá tehetők az egyes Központok. A tavak a Dél-Nyírségi belvizet gyűjtik össze és tározzák, melyek vízszintje így igen szeszélyes. Mindenképpen szükséges megoldani a tavak biztos vízpótlását. Az eutrofizálódó tavak nem tölthetik be közjóléti szerepüket, sőt kifejezetten taszító hatást válthatnak ki.

A pihenőerdők, központok elsődleges funkciója meghatározott. A fejlesztések a kiemelt funkciónak megfelelően történtek s történnek. A párhuzamos fejlesztések így elkerülhetőek. A sokszínűség biztosítható.

HÁRMASHEGYI PIHENŐ KÖZPONT:

Kiterjedése: 159 HA

Kiemelt funkció: Ifjúsági centrum, környezeti nevelés, ismeretterjesztés, táborozás, családi szabadidős tevékenységek.

Közjóléti létesítmények: tanösvény, közösségi rét, kilátó, szánkópálya, körszín, színpad, sportpálya, büfé, mobil WC, padok, asztalok, fajátékok, vízkút.

Kiegészítő objektumok: erdei iskola, Zsuzsi erdeivasút végállomás, Hármashegy-tó.

NAGYCSEREI PIHENŐERDŐ:

Kiterjedése: 51, ha

Kiemelt funkció: Természetmegőrzés, tudományos kutatás.

Közjóléti létesítmények: padok, asztalok, esőbeállók.

Kiegészítő objektumok: ÖRDŐGÁROK REKONSTRUKCIÓ, SZABÓ PÁL EMLÉK ERDŐ-KÖRISSES ARBORÉTUM, panoráma út.

A Szabó Pál emlékerdő erdészeti vagy természetvédelmi kísérővel látogatható, tekintettel a reliktumként megmaradt tölgy-köris-szil ligeterdő állapotának megőrzésére.

FANCSIKAI PIHENŐERDŐ:

Kiterjedése: 486, ha

Kiemelt funkció: Horgász- és tanyaturizmus, kirándulás, ismeretszerzés.

Közjóléti létesítmények: kilátó, játszórét, padok, asztalok, esőbeálló, rönkvár.

Kiegészítő objektumok: Panoráma út, Báltisza-tó, Létai-tó (együttes területe 116 ha)

BÁNKI PIHENŐKÖZPONT:

Kiterjedése: 156, ha

Kiemelt funkció: Tudományos kutatás, ismeretterjesztés, környezettudatos nevelés.

Közjóléti létesítmények: játszófal, esőbeálló, főzőhelyek, padok, asztalok, kilátó, tanösvények, játszórét, vízkút.

Kiegészítő objektumok: TÁJHÁZ, MAJOR, UDVARHÁZ, FÜVÉSZKERT, KULTIKUS EMLÉKHELYEK, panoráma út, fűvészkerti tavak.

A pihenő központok közül a legsokszínűbb látnivalóval várja a vendégeit a bánki központ. Nemcsak az örökzöldek, a színesedő lombos fafajok, cserjék sokaságával találkozik a látogató, hanem megismerkedhetnek a táj történelmével, néprajzával, természeti értékeivel, sajátos erdőtelepítési módjával, a vákánccsos világ kemény romantikájával. Külön érdekessége a bemutató helynek, hogy az archív képeken, fotókon látható életképek a fűvészkertben a valóságban is megtekinthetők.

A Panoráma út melletti pihenőhely kialakítás a röviden megpihenni vágyók, illetve a hangosabb szórakozást kedvelők számára került kialakításra.

MÉZESHEGYI PIHENŐERDŐ:

Kiterjedése: 149, ha

Kiemelt funkció: Sporthorgászat és csendes pihenés.

Közjóléti létesítmények: A táj természetes szépségét meghagyva nincs létesítve semmilyen jóléti eszköz.

Kiegészítő objektumok: Mézeshegyi kis tavak, Mézeshegyi-tó.(Együttes területe 84, ha)

VEKERI PIHENŐKÖZPONT:

Kiterjedése: 327, ha

Kiemelt funkció: A szabadidő eltöltés, a kempingezés, a táborozás, a vendéglátás, a vízi- és szárazföldi sportolás, a versenysport, a rekreáció feltételeinek magas színvonalon történő biztosítása.

Közjóléti létesítmények: autóparkoló, sportpálya, játszórét, játszófal, padok, asztalok, főzőhelyek, stég, majális ház, szánkópálya, sífutópálya.

Kiegészítő objektumok: CSÓNAKHÁZ, KAJAK-KENU PÁLYA (elindult fejlesztés alatt), KEMPING, IFJÚSÁGI TÁBOR, VENDÉGLÁTÓ HELYEK.

A Vekeri pihenőközpont túllépte már a tényleges tiszta közjóléti funkciójú centrumok szerepét, inkább közelít már az egyszerűbb üdülőhelyek kialakítása irányába. A pihenőközpont a tervezett gyógyszálló, sportcentrum, evezőpálya megvalósításával túlnő az erdészeti kereteken. A CIVAQVA program megvalósításával a vekeri-központ az egyik legdinamikusabban fejlődő pihenő központtá válik.

A CIVAQVA program egy komplex életminőség javító program, melynek részeként a Tisza vize a Keleti Főcsatornán keresztül a Közjóléti tavak és a tervezett Kajak-kenu pálya üzemvízszintjét hivatott stabilizálni többek között.

A NAGY VÁROSOK PARKERDEINEK AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

A pihenőerdők kialakítására az igények ma már nemcsak a nagy városokat körbevevő erdőkben fogalmazódnak meg. Falvak, községek, kis városok, önkormányzatai, civilszervezetei jelennek meg az erdőkezelő szervezeteknél fejlesztési igényekkel legtöbbször üres pénztárcával. A NYÍRERDŐ ZRT., két megyés erdőkezelésében a fenti jóléti igényeken túl a megyék közötti arányos fejlesztésre is figyelmet kell fordítani. A benyújtott igények egy csökkenő állami finanszírozási szerepvállalással találkozhatnak. Hogyan lehet mérlegelni a települések között a csökkenő forrásokkal? A szinte csak nagy városokhoz irányított jóléti források eddigi elosztásán történő változást miképpen fogadják az elmúlt időben kitüntetett szerepben levő önkormányzatok? Ha az állam is csökkenti a jóléti támogatásait megtehetik-e az erdőgazdálkodók is? Hol van az a határ, az a közjóléti szolgáltatási szint, ameddig ezt az erdőgazdálkodóknak biztosítani kell, s mettől önkormányzati

feladat, vagy térítéses alapon magánbefektetői érdekszférába csúszik majd át? Sok a megválaszolatlan kérdés.

A választ az érdekelt felekkel egyeztetett módon kialakított közjóléti fejlesztési tervekben kell rögzíteni. Ki és mit vállal a fejlesztési források biztosításában. A fejlesztési tervekben megjelenő közjóléti elképzelések költségviselőjét meg kell nevezni, így a túlzott igények elvethetőek lesznek. Rendelkezni kell a fenntartási költségek megosztására is, hiszen nincs lehangolóbb látvány a leamortizálódott eszközöknél.

A nagyvárosok körüli erdők folyamatosan felértékelődnek, „forgalomképesé válnak”. Debrecen Megyei Jogú városa a frekventált területekre változtatási tilalmat rendelt el, illetve helyi védettség alá vonta, így a folyamatok a közcélúság érdekében irányíthatóbbá tehetőek.

A JÓLÉTI ERDŐGAZDÁLKODÁS JÖVŐJE?!

Az igények növekedése prognosztizálható. Rendezni kell a finanszírozási kérdéseket. Az állami szerepvállalást, ha lehet növelni kell. Kihátrálásra nincs mód.

Új erdei marketing filozófiai váltásra van szükség. Az erdei környezetet, a természeti értékek felfedezését, a természet szépségének esztétikai élményét az urbánussá vált embernek újra kell csomagolni, új már bevált, hangzatos turisztikai reklámfogásokkal kell figyelem felhívóvá és vonzóvá tenni (Erdei-wellnes). Hangsúlyossá kell tenni, hogy az erdei-wellnes mindenki számára elérhető, csak szándék és akarat kérdése. Tudatni kell, hogy a szolgáltatások szinte ingyenesek, vagy minimális költségen igénybevehetőek. Az extra igényeket pedig meg kell fizettetni. A jóléti erdőgazdálkodás egy bizonyos szinttől már nem jótékonyági intézmény.

A nagyszabású sikeres fejlesztések a jövőben is csak többszektoros összefogással jöhetnek létre.

Minél több embertársunknak ajánljuk a természet nyugalját, harmóniáját, jó közérzetét.

A közjóléti fejlesztések során eltökéltségre, felelős átgondoltságra van szükség, mert ez a missziós munka csak így kecsegtethet sikerrel, járhat társadalmi elismeréssel, s erre a mai erdész-társadalomnak óriási szüksége van.